

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการ
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต41 (พิจิตร)
School Administrators' Roles in Academic Affairs Administration
Under the Office of Secondary Educational Service Area 41 (Phichit)

สุภิญญา กองสวรรค์¹ อธิศศักดิ์ อุปไมยอริชัย²
E-mail: supinyaa.ksw@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 (พิจิตร) ประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 35 คน ครู จำนวน 897 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 932 คน และกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 10 คน และครูจำนวน 264 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 274 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสหวิทยาเขต เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาวิจัย พบว่า

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 (พิจิตร) โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการ อยู่ในระดับมาก ทุกด้าน โดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ บทบาทนักพัฒนาระบบ บทบาทนักประเมิน บทบาทนักสื่อสาร บทบาทนักพัฒนาทรัพยากรบุคคล และบทบาทนักประสานงานและสร้างเครือข่าย

คำสำคัญ: บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา การบริหารงานวิชาการ

Abstract

The present study aimed to investigate school administrators' roles in academic affairs administration under the Office of Secondary Educational Service Area 41 (Phichit). The population of this study was 932 individuals, including 35 school administrators and 897 teachers. Specifically, the samples were 274 individuals, namely 10 school administrators and 264 teachers, selected through stratified random sampling by cluster campus. The data were collected through a questionnaire on school administrators' roles in academic affairs administration; afterwards, it was analyzed using statistics, namely percentage, means and standard deviation.

The results are reported as follows:

1. Overall, the roles of the school administrators in academic affairs administration under the Office of Secondary Educational Service Area 41 (Phichit) were at a high level. Considering each aspect separately, all aspects of their roles were at a high level; specifically, the roles with the highest and lowest mean scores were, respectively, the system developer role, the evaluator role, the communicator role, the human resource developer role, and the liaison and network builder role.

Keywords: school administrators' roles, academic affairs administration

ความเป็นมาของปัญหา

ในอดีตกาล การจัดการศึกษาไทยถือว่าการจัดการเรียนรู้แบบเน้นครูเป็นศูนย์กลาง (Teacher Center) ที่ทำการสอนแบบ (Chalk and talk) โดยนักเรียนจะเรียนรู้จากครูเพียงอย่างเดียว เป็นการรับความรู้เพียงทางเดียว แต่ในปัจจุบัน การจัดการศึกษาไทยมีการเปลี่ยนแปลงจากสมัยก่อนเป็นอย่างมาก ตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 22 ระบุถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาไว้ว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ” จากข้อความดังกล่าวจึงทำให้เกิดวิธีการจัดการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Child Center)

¹ นักศึกษาลัทธิศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

² อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

ซึ่งเป็นการเรียนการสอนที่ให้ความสำคัญกับผู้เรียนมากขึ้น สนับสนุนให้ผู้เรียนทุกคนได้พัฒนาตามศักยภาพและความสนใจของตนเอง โดยคำนึงถึงพื้นฐานความแตกต่างของผู้เรียน นอกจากนี้การจัดการศึกษาไทยยังได้มีการกระจายอำนาจตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2545 มาตรา 39 ระบุไว้ว่า “ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมี อำนาจในการตัดสินใจและดำเนินงานต่างๆภายในสถานศึกษาได้อย่างคล่องตัวมากยิ่งขึ้น

ผู้บริหารสถานศึกษาถือว่าเป็นบุคลากรหลักที่สำคัญของสถานศึกษาและเป็นผู้นำวิชาชีพที่จะต้องมีความรู้ ความรู้ ความสามารถ ตลอดทั้ง จรรยาบรรณวิชาชีพที่ดี จึงจะนำไปสู่การจัดการและการบริหารที่ดี มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (ธีระ รุญเจริญ, 2550 อ้างถึงในสุนันธิณี ม่วงเนียม, 2560) ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจในแนวทางการจัดการ การศึกษา อีกทั้ง ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีบทบาทหน้าที่ในการบริหารสถานศึกษาที่หลากหลายบทบาท ได้แก่ บทบาทหน้าที่ในการ กำหนดนโยบายของสถานศึกษา การจัดกิจกรรมต่างๆ ตามนโยบาย การนำการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา การสร้างขวัญกำลังใจ ในการทำงาน ร่วมมือกับบุคลากรทั้งในและนอกสถานศึกษา และบริหารจัดการใช้ทรัพยากรในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ (คณะกรรมการข้าราชการครู อ้างถึงในสุนันธิณี ม่วงเนียม, 2560) ซึ่งบทบาทของผู้บริหารในฐานะผู้นำทางวิชาการที่จะส่งผลให้ สถานศึกษามีประสิทธิผล ได้แก่ บทบาทนักประสานงานและสร้างเครือข่าย บทบาทนักพัฒนาระบบ บทบาทนักพัฒนาทรัพยากร บุคคล บทบาทนักสื่อสาร และบทบาทนักประเมิน ดังนั้น ผู้บริหารจึงต้องมีภาวะผู้นำเป็นผู้ริเริ่ม สร้างแรงบันดาลใจ เป็นที่ปรึกษา ตลอดจนให้คำแนะนำ ความช่วยเหลือแก่ครูและบุคลากรเพื่อให้การบริหารสถานศึกษาเกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพ (จิตติมา วรณศรี, 2557)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 จังหวัดพิจิตร ได้ตระหนักถึงความสำคัญในการจัดการศึกษา โดยได้มีการ จัดทำแผนพัฒนาการศึกษา 3 ปี (พ.ศ. 2563-2565) ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) โดยการจัดทำ แผนพัฒนาการศึกษานั้น มีขึ้นเพื่อกำกับทิศทางการปฏิบัติงานของสำนักงานเขตพื้นที่และสถานศึกษาในสังกัด เพื่อแก้ปัญหาเรื่องการ ใช้งบประมาณในการจัดการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ คุ่มค่า ลดความซ้ำซ้อน และเกิดผลกับเด็กได้อย่างรวดเร็วมากขึ้น จากผลการ ปฏิบัติงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41 ประจำปี 2561 พบสภาพปัญหาในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาใน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41 ดังนี้ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาบางแห่งยังขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ แนวทางการจัดการเรียนรู้ ข้าราชการครูที่เข้ารับการอบรมเป็นแกนนำบางโรงเรียนไม่นำความรู้ ทักษะที่ได้รับไปขยายผลยัง สถานศึกษาของตนเอง และผลการประเมินคุณภาพผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2561 ในภาพรวมระดับเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งปัญหา เหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นปัญหาทางด้านงานวิชาการทั้งสิ้น

จากข้อมูลข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าในการดำเนินงานด้านวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 41 ส่วนหนึ่งมาจากบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาจะบริหารงาน ให้บรรลุผลสำเร็จ ตามเป้าหมายของโรงเรียน และนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดได้นั้น ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีบทบาท และเป็นผู้ที่มีความ สามารถในการดำเนินงานด้านวิชาการด้วย โดยการบริหารงานวิชาการนั้นผู้บริหารจำเป็นต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการ วางแผนงานวิชาการ การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การวิจัยเพื่อ พัฒนาการเรียนรู้ และการนิเทศภายใน เพื่อให้การบริหารงานในสถานศึกษาประสบผลสำเร็จ

ผู้วิจัยในฐานะบุคลากรของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 จึงมีความสนใจที่จะศึกษา บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีบทบาททางวิชาการ ในการปฏิบัติงาน อันจะส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษาและคุณภาพของผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 (พิจิตร)

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประเภทของการวิจัย
เชิงปริมาณ

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 (พิจิตร) ปีการศึกษา 2563 โดยแบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 35 คน และครูจำนวน 897 คน จำนวนทั้งสิ้น 932 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 (พิจิตร) ปีการศึกษา 2563 โดยแบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 10 คน และครูจำนวน 264 คน จำนวนทั้งสิ้น 274 คน โดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกนในการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยแบ่งตามสหวิทยาเขต

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเรื่องบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 (พิจิตร) แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ประกอบด้วย วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 (พิจิตร) มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 28 ข้อ โดยมีการนำไปทดลองใช้ (try-out) เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.98

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ขออนุญาตจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ถึงผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 (พิจิตร) ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.2 ผู้วิจัยส่งหนังสือขอเก็บข้อมูล พร้อมส่งแบบสอบถามถึงผู้บริหารสถานศึกษา และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 (พิจิตร) เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

4.3 เป้าหมายในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 274 ฉบับ ได้รับกลับคืนมา จำนวน 274 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100.00

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการทำวิจัยครั้งนี้ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูป (SPSS) ซึ่งผู้วิจัยได้แยกการวิเคราะห์ข้อมูล ตามลักษณะของแบบสอบถามดังนี้

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน วิเคราะห์ด้วยความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

5.2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 (พิจิตร) โดยนำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายข้อรายด้าน

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา เขต 41 (พิจิตร) ในการนำเสนอผลการวิจัยผู้วิจัยได้นำเสนอโดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการศึกษายบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา เขต 41 (พิจิตร)

1. ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
วุฒิการศึกษา		
ปริญญาตรี	153	55.84
ปริญญาโท	111	40.51
ปริญญาเอก	10	3.65
รวม	274	100.00
ตำแหน่ง		
ผู้บริหารสถานศึกษา	10	3.65
ครู	264	96.35
รวม	274	100.00
ประสบการณ์การทำงาน		
น้อยกว่า 5 ปี	100	36.50
5 – 10 ปี	66	24.09
มากกว่า 10 ปี	108	39.41
รวม	274	100.00

จากตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีวุฒิการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 153 คน คิดเป็นร้อยละ 55.84 ระดับปริญญาโท จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 40.51 และระดับปริญญาเอก จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 3.65

จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามตำแหน่ง พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา มีจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 3.65 และครู มีจำนวน 263 คน คิดเป็นร้อยละ 96.35

จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า ผู้ที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 5 ปี มีจำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 36.50 คน ผู้ที่มีประสบการณ์การทำงาน 5 – 10 ปี มีจำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 24.09 และผู้ที่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 10 ปี มีจำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 39.41

2. ตอนที่ 2 ผลการศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาพิจิตร เขต 41 (พิจิตร)

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาพิจิตร เขต 41 (พิจิตร) ในภาพรวม

ข้อ	บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการ	(n=274)		แปลผล	อันดับที่
		\bar{X}	S.D.		
1	บทบาทนักประสานงานและสร้างเครือข่าย	4.14	0.69	มาก	5
2	บทบาทนักพัฒนาระบบ	4.36	0.58	มาก	1
3	บทบาทนักพัฒนาทรัพยากรบุคคล	4.24	0.61	มาก	4
4	บทบาทนักสื่อสาร	4.31	0.61	มาก	3
5	บทบาทนักประเมิน	4.33	0.63	มาก	2
	รวมเฉลี่ย	4.28	0.57	มาก	-

จากตารางที่ 2 พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาพิจิตร เขต 41 (พิจิตร) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$) เมื่อ พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ บทบาทนักพัฒนาระบบ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$) รองลงมา ได้แก่ บทบาทนักประเมิน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ บทบาทผู้ประสานงานและสร้างเครือข่าย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$)

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร เขต 41 (พิจิตร) ด้านบทบาทผู้ประสานงานและสร้างเครือข่าย

ข้อ	บทบาทผู้ประสานงานและสร้างเครือข่าย	(n=274)		แปลผล	อันดับที่
		\bar{X}	SD		
1	ผู้บริหารมีการประสานงานกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตลอดจนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในการกำหนดเป้าหมายของงานวิชาการ	4.30	0.68	มาก	1
2	ผู้บริหารร่วมมือกับบุคลากรในสถานศึกษา ในการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้เพื่อพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.22	0.74	มาก	2
3	ผู้บริหารร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชนในการวิเคราะห์สภาพความต้องการต่าง ๆ ของท้องถิ่น เพื่อจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	4.04	0.89	มาก	3
4	ผู้บริหารส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมใน การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.00	0.87	มาก	4
	รวมเฉลี่ย	4.14	0.69	มาก	-

จากตารางที่ 3 พบว่าบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร เขต 41 (พิจิตร) ด้านบทบาทผู้ประสานงานและสร้างเครือข่าย ในภาพรวม อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.14$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารมีการประสานงานกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตลอดจนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการกำหนดเป้าหมายของงานวิชาการ อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.30$) รองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารร่วมมือกับบุคลากรในสถานศึกษา ในการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้เพื่อพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.22$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ผู้บริหารส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.00$)

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร เขต 41 (พิจิตร) ด้านบทบาทนักพัฒนาระบบ

ข้อ	บทบาทนักพัฒนาระบบ	(n=274)		แปลผล	อันดับที่
		\bar{X}	S.D.		
1	ผู้บริหารกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ และโครงสร้างการบริหารงานวิชาการที่ชัดเจน	4.41	0.71	มาก	2
2	ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา	4.45	0.66	มาก	1
3	ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร	4.45	0.64	มาก	1
4	ผู้บริหารกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น	4.25	0.70	มาก	3
5	ผู้บริหารกำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากรให้เหมาะสมตามความสามารถและความถนัดของแต่ละบุคคล	4.25	0.73	มาก	3
	รวมเฉลี่ย	4.36	0.58	มาก	-

จากตารางที่ 4 พบว่าบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร เขต 41 (พิจิตร) ด้านบทบาทนักพัฒนาระบบ ในภาพรวม อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.36$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากันทั้ง 2 ข้อ ได้แก่ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา และผู้บริหารส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.45$) รองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ และโครงสร้างการบริหารงานวิชาการที่ชัดเจน อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.41$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากันทั้ง 2 ข้อ ได้แก่ ผู้บริหารกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น และผู้บริหารกำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากรให้เหมาะสมตามความสามารถและความถนัดของแต่ละบุคคล อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.25$)

ตารางที่ 5 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร เขต 41 (พิจิตร) ด้านบทบาทนักพัฒนาทรัพยากรบุคคล

ข้อ	บทบาทนักพัฒนาทรัพยากรบุคคล	(n=274)		แปลผล	อันดับที่
		\bar{X}	S.D.		
1	ผู้บริหารพัฒนาครูและบุคลากรในสถานศึกษาด้านงานวิชาการอย่างต่อเนื่อง	4.18	0.77	มาก	7
2	ผู้บริหารส่งเสริม สนับสนุนให้ครูเข้ารับการฝึกอบรม เข้าร่วมประชุม สัมมนาเพื่อเพิ่มความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานด้านวิชาการ	4.32	0.75	มาก	2
3	ผู้บริหารส่งเสริม สนับสนุนให้ครูศึกษาคูงาน เพื่อพัฒนาบุคลากรครูให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้	4.29	0.70	มาก	3
4	ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูใช้กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ	4.15	0.80	มาก	8
5	ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูใช้สื่อ วัสดุอุปกรณ์ที่หลากหลายในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.20	0.74	มาก	6
6	ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมมาขยายผลให้กับเพื่อนครูในสถานศึกษา	4.23	0.74	มาก	5
7	ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูใช้ชีวิตและประเมินผลที่หลากหลาย ตรงตามสภาพจริงและสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายการเรียนรู้	4.25	0.75	มาก	4
8	ผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนให้ครูนำเทคโนโลยีมา ใช้เพื่อพัฒนาการศึกษาอย่างเป็นระบบ	4.34	0.67	มาก	1
	รวมเฉลี่ย	4.24	0.61	มาก	-

จากตารางที่ 5 พบว่าบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร เขต 41 (พิจิตร) ด้านบทบาทนักพัฒนาทรัพยากรบุคคล ในภาพรวม อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.24$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนให้ครูนำเทคโนโลยีมา ใช้เพื่อพัฒนาการศึกษาอย่างเป็นระบบ อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.34$) รองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารส่งเสริม สนับสนุนให้ครูเข้ารับการฝึกอบรม เข้าร่วมประชุม สัมมนาเพื่อเพิ่มความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานด้านวิชาการ อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.32$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูใช้กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.15$)

ตารางที่ 6 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร เขต 41 (พิจิตร) ด้านบทบาทนักสื่อสาร

ข้อ	บทบาทนักสื่อสาร	(n=274)		แปลผล	อันดับที่
		\bar{X}	SD		
1	ผู้บริหารสามารถเสาะหาข้อมูลข่าวสารใหม่ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา การพัฒนาหลักสูตร และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในปัจจุบัน ทั้งจากภายในและภายนอกสถานศึกษา	4.23	0.77	มาก	4
2	ผู้บริหารมีการแจ้ง ประกาศ หรือประชาสัมพันธ์ ข้อมูลข่าวสารต่างๆ เกี่ยวกับการจัดการศึกษา ของโรงเรียน ไปสู่ครู บุคลากร ผู้ปกครองและชุมชน	4.22	0.74	มาก	5
3	ผู้บริหารมีการปรับเปลี่ยนการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและกระทรวงศึกษาธิการ	4.39	0.67	มาก	2
4	ผู้บริหารมีการปรับเปลี่ยนทิศทางการดำเนินงานของโรงเรียนตามที่กำหนดไว้	4.28	0.75	มาก	3
5	ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูและบุคลากรในโรงเรียนใช้เทคโนโลยีในการแจ้งข่าวสารหรือรับข้อมูลข่าวสารจากภายในและภายนอกสถานศึกษา	4.41	0.62	มาก	1
	รวมเฉลี่ย	4.31	0.61	มาก	-

จากตารางที่ 6 พบว่าบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร เขต 41 (พิจิตร) ด้านบทบาทนักสื่อสาร ในภาพรวม อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.31$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูและบุคลากรในโรงเรียนใช้เทคโนโลยีในการแจ้งข่าวสารหรือรับข้อมูลข่าวสารจากภายในและภายนอกสถานศึกษา อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.41$) รองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารมีการปรับเปลี่ยนการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและกระทรวงศึกษาธิการ อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.39$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ผู้บริหารมีการแจ้ง ประกาศ หรือประชาสัมพันธ์ ข้อมูลข่าวสารต่างๆ เกี่ยวกับการจัดการศึกษาของโรงเรียน ไปสู่ครู บุคลากร ผู้ปกครองและชุมชน อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.22$)

ตารางที่ 7 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร เขต 41 (พิจิตร) ด้านบทบาทนักประเมิน

ข้อ	บทบาทนักประเมิน	(n=274)		แปลผล	อันดับที่
		\bar{X}	SD		
1	ผู้บริหารมีการประเมินผลการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง	4.34	0.71	มาก	3
2	ผู้บริหารให้คำแนะนำ ชี้แนะแนวทางเพื่อให้ครูและบุคลากรได้นำไปพัฒนาตนเอง	4.28	0.75	มาก	5
3	ผู้บริหารส่งเสริมให้มีการประเมินคุณภาพภายในอย่างเป็นระบบ	4.27	0.74	มาก	6
4	ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีเป็นรายบุคคล	4.40	0.71	มาก	1
5	ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูเตรียมความพร้อมเพื่อรับการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา	4.38	0.68	มาก	2
6	ผู้บริหารมีการตรวจสอบ กำกับ ติดตามการประเมินคุณภาพของแผนการจัดการจัดการศึกษา	4.31	0.75	มาก	4
	รวมเฉลี่ย	4.33	0.63	มาก	-

จากตารางที่ 7 พบว่าบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร เขต 41 (พิจิตร) ด้านบทบาทผู้ประเมิน ในภาพรวม อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.33$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีเป็นรายบุคคล อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.40$) รองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูเตรียมความพร้อมเพื่อรับการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.38$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ผู้บริหารส่งเสริมให้มีการประเมินคุณภาพภายในอย่างเป็นระบบ อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.27$)

อภิปรายผล

จากผลการศึกษบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต41 (พิจิตร) มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปราย ดังนี้

1. ผลการศึกษบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต41 (พิจิตร) พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41 (พิจิตร) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องจากงานวิชาการเป็นงานหลักของสถานศึกษาที่จะพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะ และประสบการณ์ที่ได้รับจากการทำกิจกรรมการเรียนรู้ อีกทั้ง ฝึกให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องใช้บทบาทต่าง ๆ ในการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิพวรรณ วงษาลาก (2558) ได้ทำการศึกษาเรื่องการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารในโรงเรียนโสตศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้สอน ภาคกลาง สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน

1.1 บทบาทนักประสานงานและสร้างเครือข่าย พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการ ด้านนักประสานงานและสร้างเครือข่าย ในภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ทั้งนี้ เนื่องจากผู้บริหารอาจคิดว่างานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาถือเป็นงานของสถานศึกษาโดยตรงจึงไม่น่าเกี่ยวข้องกับชุมชน อีกทั้ง ชุมชนอาจคิดว่าการพัฒนาหลักสูตรนั้นเป็นสิ่งที่กำหนดมาจากกระทรวงศึกษาธิการแล้วส่งลงมายังสถานศึกษา ซึ่งถือว่าไม่เกี่ยวข้องกับชุมชนและถือเป็นเรื่องไกลตัวที่ชุมชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนันธิณี ม่วงเนียม (2560) ได้ศึกษบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและ ครูผู้สอนในโรงเรียนจัดการเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 พบว่า บทบาทด้านการประสานความร่วมมือ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีระดับบทบาทอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาเชิญผู้เกี่ยวข้องจากภายนอกมาร่วมประชุมเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรสุดา พิมพา (2558) ได้ศึกษบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 พบว่า บทบาทด้านการพัฒนาหลักสูตรของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีระดับบทบาทอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการประชุมครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ของกระทรวงศึกษาธิการเกี่ยวกับสภาพปัญหา ความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องพัฒนา

ส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและบรรลุดัชนีประสงค์ของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สัมมนา รณิธย์ (2556 อ้างถึงในสุนันธิณี ม่วงเนียม, 2560) ที่ได้เสนอไว้ว่า ผู้บริหารควรใช้อำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจ ในกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษาประสานงานระหว่างบุคลากร สถานศึกษาและชุมชนสังคม ในการร่วมกันปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

1.2 บทบาทนักพัฒนาระบบ พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการ ด้านนักพัฒนาระบบ โดยภาพรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากันทั้ง 2 ข้อ คือ ผู้บริหารกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น และผู้บริหรกำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากรให้เหมาะสมตามความสามารถและความถนัดของแต่ละบุคคล ทั้งนี้ เนื่องจากปัญหาด้านงานวิชาการหลักๆ แล้ว คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนนั้นอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ ผู้บริหารจึงต้องมีการแก้ไขปัญหามาโดยการส่งเสริมครูทำวิจัย คิดค้นสื่อ นวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ที่เพิ่มขึ้น แต่ด้วยจำนวนนักเรียนที่มีจำนวนมาก อีกทั้งยังมีปัญหาด้านการเรียนที่หลากหลาย จึงอาจทำให้แนวทางการแก้ไขปัญหาด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนเป็นรายบุคคลนั้นยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร หรือแนวทางการแก้ไขปัญหานั้นอาจจะยังไม่ครอบคลุมกับนักเรียนทุกกลุ่ม อีกทั้งการกำหนดบทบาทหน้าที่แก่ครู และบุคลากรในสถานศึกษานั้น ไม่ได้คำนึงถึงความเหมาะสมหรือความถนัดของครู และบุคลากรในสถานศึกษา จึงทำให้งานทั้งด้านการสอน และงานฝ่ายนั้นไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจิรสุดา พิมพ์ (2558) ได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 พบว่า บทบาทด้านการจัดการเรียนการสอนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีระดับบทบาทอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำกับ ติดตามประเมินผล และ นำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับความสนใจความถนัดของผู้เรียน และสามารถประยุกต์ใช้ความรู้จากการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องคิดตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และกำหนดโครงสร้างการบริหารงาน บทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติงานแก่ครู และบุคลากรให้เหมาะสมและชัดเจน เพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ จิตินา วรธรรมศรี (2557) ที่ได้เสนอว่า ผู้บริหารต้องจัดโครงสร้างการบริหาร และจัดสรรทรัพยากรอย่างเหมาะสมแก่กิจกรรมต่างๆ ทั้งงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ บุคลากร ฯลฯ โดยคำนึงถึงความคุ้มค่าและเกิดประโยชน์แก่ผู้เรียน รวมถึงการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบแก่บุคลากร และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ครูบุคลากร เป็นผู้นำในการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นผู้นิเทศให้คำแนะนำ ช่วยเหลือครูในการจัดการเรียนการสอนหรือการปฏิบัติงานด้านวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

1.3 บทบาทนักพัฒนาทรัพยากรบุคคล พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการ ด้านนักพัฒนาทรัพยากรบุคคล โดยภาพรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูใช้กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ เนื่องจากผู้บริหารเข้าใจว่าการทำวิจัยของครูนั้น จำเป็นที่จะต้องทำทุกปีอยู่แล้ว ผู้บริหารจึงไม่ได้คอยให้ความสำคัญกับคุณภาพของงานวิจัย หรือไม่ได้สนใจว่างานวิจัยที่ครูทำนั้นพัฒนาผู้เรียนได้หรือไม่ จึงไม่ได้มีการกระตุ้นให้ครูทำการวิจัยที่หลากหลายเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษณา ชันตา (2558) ได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 พบว่า ด้านการวิจัยเพื่อคุณภาพการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีระดับบทบาทอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารจัดให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้จากงานวิจัยชั้นเรียนกับสถานศึกษาอื่นอย่างต่อเนื่อง รองลงมา คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูนำผลการวิจัยไปปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการทำวิจัย และส่งเสริมให้ครูพัฒนากระบวนการวิจัยนั้น เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างต่อเนื่องและเต็มตามศักยภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุนันธิณี ม่วงเนียม (2560) ได้เสนอว่า ผู้บริหารควรส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรใช้กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

1.4 บทบาทนักสื่อสาร พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการ ด้านนักสื่อสาร โดยภาพรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารมีการแจ้ง ประกาศ หรือประชาสัมพันธ์ ข้อมูลข่าวสารต่างๆ เกี่ยวกับการจัดการศึกษาของโรงเรียน ไปสู่ครู บุคลากร ผู้ปกครองและชุมชน ทั้งนี้ เนื่องจากผู้บริหารอาจเห็นว่าการจัดการศึกษาถือเป็นเรื่องภายในสถานศึกษา และไม่เห็นถึงความสำคัญของการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ในเรื่องผลงานของครู นักเรียน และการจัดกิจกรรมต่างๆ ในสถานศึกษา ถือว่าเป็นเรื่องส่วนบุคคล จึงไม่จำเป็นแจ้งหรือประชาสัมพันธ์ให้บุคคลอื่นได้ทราบซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุนันธิณี ม่วงเนียม (2560) ได้ศึกษาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและ ครูผู้สอนในโรงเรียนจัดการเรียน

รวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 พบว่า บทบาทด้านการประชาสัมพันธ์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีระดับบทบาทอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาเผยแพร่ผลงานของครูและนักเรียนเพื่อประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของสถานศึกษาให้ผู้ปกครองและชุมชนทราบ ดังนั้น ผู้บริหารจำเป็นต้องแจ้งข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการศึกษา การดำเนินงานหรือกิจกรรมต่างๆในสถานศึกษา ให้ทั้งบุคคลภายในและบุคคลภายนอกได้ทราบ เพื่อทุกคนจะได้ทราบความเคลื่อนไหวของสถานศึกษาว่ามีเหตุการณ์ใดเกิดขึ้นบ้าง เพื่อชุมชนจะได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานต่างๆ ของสถานศึกษา อีกทั้งยังช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้กับชุมชนในการดำเนินงานของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับธีระรัฐเจริญ (2550) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับงาน ด้านการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารสถานศึกษาให้ชุมชนและสาธารณชนทราบโดยวิธีการที่หลากหลาย เพื่อสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน และสร้างการมีส่วนร่วมเพิ่มขึ้น

1.5 บทบาทนักประเมิน พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการ ด้านนักประเมิน โดยภาพรวม และรายข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้มีการประเมินคุณภาพภายในอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้เนื่องจากสถานศึกษาจะต้องมีการประเมินภายในสถานศึกษาอย่างน้อย 3 ปี ต่อครั้ง ซึ่งจะประเมินทุกปีก็ได้โดยไม่ต้องรอให้ครบ 3 ปี แต่การประเมินภายในนั้น เป็นการประเมินจากบุคคลในสถานศึกษา จึงทำให้เกณฑ์การประเมินไม่เป็นไปตามมาตรฐาน และการประเมินส่วนใหญ่นั้นมักจะดูจากเอกสารเป็นหลัก มากกว่าการปฏิบัติงานจริงๆของครู ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนันธิณี ม่วงเนียม (2560) ได้ศึกษาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและ ครูผู้สอนในโรงเรียนจัดการเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 พบว่า บทบาทด้านการวัดและประเมินผล โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีระดับบทบาทอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาตรวจสอบกำกับ ติดตาม กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น ผู้บริหารจำเป็นต้องกำกับ ติดตาม ตรวจสอบการปฏิบัติงานของครูอย่างต่อเนื่อง เพื่อที่จะได้ทราบกระบวนการปฏิบัติงานของครู อีกทั้งจะได้ช่วยกันแก้ไขปัญหา อุปสรรคที่พบเจอ และนำมาพัฒนาในการปฏิบัติงานครั้งต่อไป เพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีระบบและมีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2553 อ้างถึงในสุนันธิณี ม่วงเนียม, 2560) ได้เสนอว่า ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษามีการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบ โดยเน้นการนิเทศแบบกัลยาณมิตร เพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับแนวคิดของ สุนันธิณี ม่วงเนียม (2560) ได้เสนอว่า ผู้บริหารควรมีการตรวจสอบ กำกับ ติดตาม การจัดทำแผนและการประเมินคุณภาพของแผนพัฒนาการจัดการศึกษา มีการประเมินคุณภาพภายในอย่างเป็นระบบและมีการจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการดำเนินการตามบทบาทด้านต่างๆ เพื่อส่งเสริมการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. บทบาทนักประสานงานและสร้างเครือข่าย ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม และแลกเปลี่ยนความรู้ในการจัดการศึกษา โดยเชิญคณะกรรมการสถานศึกษา หรือผู้ที่มีความรู้ ความสามารถในชุมชนนั้นๆ มาร่วมประชุมเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่น เพื่อให้ชุมชนจะได้เข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษาของสถานศึกษามากขึ้น อีกทั้งยังสามารถตอบสนองความต้องการของชุมชนและสังคมได้

2. บทบาทนักพัฒนาระบบ ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์ของสถานศึกษาให้ชัดเจน เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำแผนการจัดการศึกษาของสถานศึกษา รวมทั้งการจัดโครงสร้างการบริหารงานต่างๆ โดยการจัดบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถในแต่ละด้านเข้ามารับผิดชอบในการปฏิบัติงานในตำแหน่งต่างๆอย่างเหมาะสม เพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายที่วางไว้

3. บทบาทนักพัฒนาทรัพยากรบุคคล ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนให้ครูได้พัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ โดยสนับสนุนงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ ในการเข้ารับการฝึกอบรม เข้าร่วมประชุม สัมมนา และศึกษาดูงานในหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ และนำกระบวนการใหม่ๆ ที่ได้รับจากการพัฒนาตนเองมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานของตนต่อไป

4. บทบาทนักสื่อสาร ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการเผยแพร่ผลงานของครู และนักเรียน รวมถึงประชาสัมพันธ์การดำเนินงานหรือกิจกรรมต่างๆของสถานศึกษาให้ผู้ปกครอง ชุมชน ได้รับทราบ โดยใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการแพร่ประชาสัมพันธ์การดำเนินงาน กิจกรรมของสถานศึกษา เพื่อให้ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานอื่นๆ จะสามารถรับข้อมูลข่าวสารของสถานศึกษาได้

อย่างสะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น เมื่อผู้ปกครอง ชุมชน ได้รับรู้ข้อมูล ความเคลื่อนไหวของสถานศึกษา จะทำให้ผู้ปกครอง ชุมชน มีความเชื่อมั่น และไว้วางใจในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

5. บทบาทนักประเมิน ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้คำชี้แนะครูในการปฏิบัติงานต่างๆอย่างเป็นมิตร และแต่งตั้งคณะกรรมการการนิเทศติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานของครู เพื่อที่จะได้ทราบกระบวนการการปฏิบัติงานของครู และปัญหาอุปสรรคที่พบในการปฏิบัติงาน เพื่อหาแนวทางแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาในการปฏิบัติงานต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษานโยบายการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการ
2. ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กฤษณา ชันตา. (2558). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษามัธยมศึกษา. กาญจนบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องและพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ).
- จารุวัฒน์ สองเมือง. (2559). การบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. <<http://tawasau.ftu.ac.th/jaruwut/?p=136>>
- จิตติมา วรรณศรี. (2557). การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา. พิษณุโลก : รัตนสุวรรณการพิมพ์3
- จิรสุดา พิมพ์า. (2558). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา. นครพนม : มหาวิทยาลัยนครพนม.
- ทิพวรรณ วงษาลาภ. (2558). การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารในโรงเรียนโสตศึกษา ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน. กาญจนบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- ธีระ รุญเจริญ. (2550). ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร. (2556). ความเป็นผู้บริหารมืออาชีพ. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สุนันธิณี ม่วงเนียม . (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติงานของครู. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.